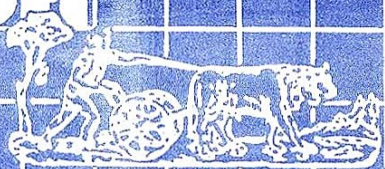

LA FEMOSA

ARTESA DE LLEIDA

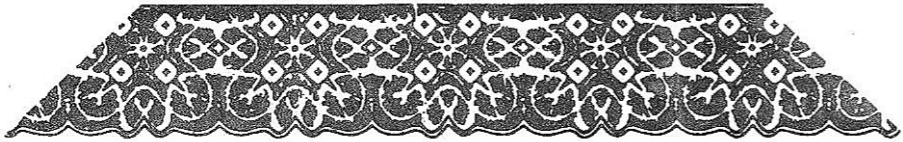
LA BANDERA CATALANA ONEJA,
PER PRIMERA VEGADA, AL CIM DE
L'EVEREST (EL SOSTRE DEL MÓN)
DE 8.848 METRES D'ALTITUD, EL
28 D'AGOST DEL 1985.

DES D'ACI VOLEM FELICITAR A
AQUETS HOMES QUE AMB EL SEU
ESFORÇ HAN FET POSSIBLE AQUE
STA GESTA QUE, PASSARA A LA
HISTORIA DEL MUNTANYISME CA
TALA.

NÚMERO 66

SETEMBRE
1985

PÒRTIC

Quan ens assabentàvem que un grup d'alpinistes del nostre país, el dia 28 del passat mes d'Agost, pujaren al cim de l'Everest fent-hi voleiar la bandera catalana, una estranya alegria envaïa el nostre esperit. Feia dies que estàvem pendants de l'èxit o del fracàs d'aquests homes que un cop i un altre cop s'entossudien a arribar al cim de la muntanya més alta del món i que una vegada i una altra vegada fracassaven en els seus intents... Fins que arribà la notícia: "Hem fet el cim!!".

Sense deixar de pensar que aquesta gesta ha estat un triomf esportiu, i com a tal ens alegra que uns ciutadans del nostre país hagin reeixit en els seus propòsits (com ens alegren els èxits de qualsevol esportista d'ací) en el triomf d'aquests muntanyencs hi ha una altra vessant que acaba de fer-nos

sentir edentificats amb aquests homes, i és el fet de col·locar la bandera catalana al cim de tot i per sobre qualsevol altra bandera. aquest fet, aquest sentiment de pàtria a vegades només confessat en la interioritat del nostre esperit, és allò que ens ha fet sentir aquest èxit de l'expedició catalana a l'Everest com un triomf del nostre poble, com un crit de desvetllament, com una estranya esgarrifança d'emoció o d'il·lusió de sentit-se voleiar com la Senyera dalt de tot, lliure, dins d'aquell espai immens, sense fronteres...

Nosaltres, lluny de l'Everest i de qualsevol altre cim (ja que Artesa som gent de terra plana) ens adonem que els nostres objectius no són els de pujar tan enlaire i que tot i sense perdre l'admiració per aquests homes que tot i arriscar la

seva vida han pujat al cim del món, la plana oberta en es troba centrada la nostra comarca del Segrià, ens estimula igualment a treballar per unes inquietuds que ens ajuden a viure, a fer-nos més persones, més solidaris, més humans...

El repte de publicar cada mes un número d'aquesta revista, el repte, que aquesta surti cada vegada més atractiva, oberta i vàlida per a

tota la gent del nostre poble, ens fa tocar de peus a terra i ens obliga a vèncer obstacles econòmics, humans, ideològics, ja que més enllà de recels i de suspicàcies prtenem que aquesta revista sigui una revista artesenca i per això mateix volem que sigui una plataforma vàlida per a qualsevol opinió u opinions dels artesencs.

LA FEMOSA

• • REVISTA DE INFORMACIÓ LOCAL • •
EDITA AGRUPACIÓ CULTURAL "LA FEMOSA"
C. DEL CASTELL N. 23 ARTESA LLEIDA
DIPÒSIT LEGAL N. L-264-1981
SEGONA EPOCA N. 66 SETEMBRE 1985

INDEX

PORTIC	1
ALGUNS COMENTARIS A LA FESTA MAJOR	4
PER QUE L'AGRICULTURA BIOLOGICA ?	7
SOMIAR TRUITES	13
HI HAVIA UNA VEGADA...	15
CONEGUEM LA NOSTRA FAUNA (els peixos)	19
EL CAP SOTA L'ALA O GAIREBE (poesia)	23
ENTRETENIMENTS	24
PENSANT AMB L'ULTIM 11 DE SETEMBRE	26
HUMOR	6 i 18

Els articles i opinions que apareixen a les planes de LA FEMOSA, reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

AMB EL SUPORT DE LA GENERALITAT

ALGUNS COMENTARIS.

DE LA FETA MAJOR

A l'hora d'escriure alguna cosa sobre la Festa Major no sé pas per on començar, ja que hi ha hagut aspectes molt reeixits i d'altres no tant; això de reeixit o no, ho dic segons el meu criteri. Ara, com que no puc fer un balanç crític i global de tots els actes que s'hi van desenvolupar (potser seria bo que cadascú es fes el seu de balanç) em limitaré a assenyalar només allò que més m'ha desplaçat. Que quedi ben clar que parlo des de del meu punt de vista, la qual cosa vol dir que allò que m'ha desplaçat no necessàriament ha hagut de desplaure a l'altra gent.

Amb el programa a la mà el primer que em xoca és la mar d'actes que hi són programats. Fa l'efecte que els organitzadors els ha preocupat més no deixar cap buit en l'espai disponible dels quatre dies i escaig de festa, que vetllar per la bona qualitat dels mateixos. Arriba a ser tan atapeït el programa que àdhuc es sobreposen actes, i això en una festa major de poble és malversar recursos. Per un altre costat tot el que es fa als matins (llevat del primer dia) és fer per fer, perquè la gent dorm (els joves que no en tenen mai prou i van a dormir tard) o treballen (les mestresses que han de preparar la menestra per l'àpat del migdia i deixar ensanderada la de la nit) i l'altra gent gran que no està per romanços i s'estima més anar a fer la butifarra al cafè. Al meu entendre, doncs

als matins no caldria fer res; és la tarda la qual s'hauria d'omplir adequadament.

Per un altre costat m'hi ha sobrat tant de futbol, i m'explico: Un esport que durant tot l'any n'hi ha pels desco- sits (el nostre Club manté cinc equips i cadascun està enrot- llat en una competició oficial) que treu a cap fer cinc par- tits en dos dies? Sí, ja sé que el que es pretén és que juguin tots els jugadors del Club, però, pregunto: No seria més es- caient triar un equip bo (que llueixi) i fer un sol partit? i si molt convé per què no es fa el clàssic partit de "festa ma- jor" CASATS contra SOLTERS i d'aquesta manera els casats po- drien jugar al futbol a menys una vegada a l'any?.

Hi he trobat a faltar espais musicals. El concert que es va fer amb l'orquestra "Marina" (molt interessant, per cert) es va fer a l'hora del futbol. Alça Manela!! Però com que en aquest poble tenim gent per a tot...

¿Per a un altre any no es podria triar un "còmic" o "hu- morista" amb nom castellà, però, que parlés català i que no se'n fotés del pagesos els quals ja som el sac dels cops en tantes i tantes qüestions?.

Arribat en aquest punt m'adono que de tots els actes pro- gramats (tret dels ja clàcics com la rostida del vedell, la xocolatada de Sant Ramon o el concurs de cassoles entre al- tres) l'únic que veritablement m'ha interessat ha estat el correfocs de "El Diablen d'Agramunt". Tots els altres m'han passat sense pena ni glòria.

I per acabar vull dir que en general (globalment) la Fes- ta Major d'enguany l'he trobada discreta, però, correcta. I és

potser (pel pressupost que s'hi destina) la més vistosa, oberta i concorreguda de totes les de la nostra contrada. esclar que tot, segurament, és millorable.

Arna

HUMOR

De coloms en tinc més d'un equip,
però de fer-los volar ja n'estic tip !!.
Per vint mil naps (i millor si fossin més),
us donaria aquests i els que calgués.

XAP

PER QUÈ L'AGRICULTURA BIOLÒGICA?

Els antics mètodes agraris de producció han quedat fora d'ús dins el món del pagès actual. Aquell refrany popular que resa "bous i pagesos no es mouen del pas" hom el considera periclitat; tant tècniques com estris s'han anat renovant i han fet possible una producció a gran escala que ha contribuït a l'obtenció d'uns productes aptes per a competir en qualsevol mercat nacional o internacional.

El pagès, com qualsevol altre ciutadà enfront del seu treball, "vol viure de la tera" i és per això que ha anat adquirint els estris i tècniques que d'una manera o altra sembla que garantitzaven una major rendabilitat a curt termini, oferint al mercat el que en consumidor demana: qualitat i quantitat. Una qualitat que el consumidor manca d'altra informació, ha valorat sobre un tamany, un color i una presència agradable del fruit. Així doncs, el pagès, animat per la demanda i la propaganda de les cases comercials, ha emprés el camí de "l'evolució" cercant alhora que la rendabilitat, un treball menys feixuc.

Si més no, aquest pas s'ha donat sense estudiar, supervisar, ni valorar els antics mètodes des d'una perspectiva d'uns coneixements més actuals. Mètodes i estris que no suposaven les quantioses despeses econòmiques que ocasiona haver de mantenir una explotació agrària amb unes característiques que se'n diuen "modernes". Ni tampoc suposaven per a

l'ecosistema de l'hàbitat, la salut de l'arbre, el mateix fruit, tota una sèrie de problemes ben dignes de tenir en compte.

Què hi ha, doncs, darrera d'aquesta producció aparentment exitosa ?.

A nivell del pagès:

- Una quantiosa despesa econòmica amb maquinària, adobs, insecticides... que no tots els pagesos poden o han pogut superar.

- La conseqüent emigració del camp per la impossibilitat de fer front a les despeses, con és el cas dels pagesos, dins de Catalunya, de la zona de les Garrigues i de l'Alt i Baix Empordà (1).

- Una pèrdua de la seva autonomia i control directe del camp i fruits que depèn d'una maquinària, i d'uns productes (des de llavors, varietats fins a insecticides, adobs...) que no són ni tan sols nacionals: Motor Ibèrica, Fort, Hohn Deere.. Bayer amb productes químics, insecticides...

A nivell del sòl i fruits:

- Un deteriorament constant de l'estructura del sòl com a conseqüència de l'ús continuat de maquinària pesada i arreus agressors.

- Una resistència cada cop més acusada dels diferents insectes envers els plaguicides de síntesi: insecticides i fungicides... cada cop més poderosos i cars. Així organoclorats, organofosoclorats i sistèmics. Productes extremadament tòxics.

-Una creixent esterilització i contaminació del sòl com a resultat de l'ús d'aquests productes. "Un ús excessiu de

fertilitzants pot arribar a destruir la fauna de l'humus.

- L'obtenció d'uns fruits que conserven dosis no eliminables dels productes amb amb què han estat tractats... productes com el parathion penetren a la capa superficial del fruit.. Els productes sistèmics fan la seva acció a través de la sàvia. Els insectes en xupar la sàvia moren. Què passa amb els consumidors dels fruits ?.

Anivell de consumidors:

- S'ofereixen uns fruits deficitaris en vitamines i nutrients "Una antiga poma, la "calvilla", subministrava 60 mg. d'àcid ascòrbic, és a dir la vitamina C que necessita diàriament una parsona. Avui hom necessita consumir cinc pomes "golden" grosses per a obtenir la mateixa quantitat (2). "També careència de magnesi perquè no s'usa massa dins les actuals tècniques de fertilització..." (3)

- El consum d'uns fruits contaminats pels pesticides i l'acció dels quals, segons dosis, no es comprova d'una manera immediata. "Els pesticides s'acumulen als greixos de l'organisme ja que són liposolubles. Una malaltia o una dieta per a aprimar-se els pot lliurar a l'organisme on poden arribar a produir transtorns greus" (2). "L'ús creixent de plaguicides també és responsable de l'augment del càncer. Així ho indiquen alguns treballs realitzats pels investigadors de l'Institut d'higiene Pública Americà sobre el D.D.T.". El chlor-dan i l'heptacloro també van ser prohibits..." (3)

"El paper cancerigen de les tècniques d'adobat químic i en especial de l'abús dels adobs nitrogenats també ha estat estudiat". (3)

A nivell de la vida a la terra en general:

- Una degradació, esterilització i contaminació gradual i creixent de la terra, l'aigua i l'aire. Acció degradant i contaminant damunt d'animals, plantes i persones. Amb tot això queda ben palès un trencament de l'harmonia i l'equilibri de l'ecosistema vital i el que això pot suposar de cara a la qualitat de vida de l'actual i futur habitent de la terra.

Dins d'un altre ordre de coses, com en un intent d'arrelar fort, però dins d'un sector molt marginat de la nostra societat, es mou l'agricultura biològica, que junt amb el cooperativisme i els sindicats de base, democràtics i unitaris, hauria de fer canviar substancialment les estructures agràries actuals.

L'agricultura biològica es proposa de fer producció agrícola respectant i guardant l'equilibri de l'ecosistema, ja sigui a nivell de plantes, animals o persones.

El seu ús vindrà a contrarrestar els greus problemes que amenacen la salut del planeta com a conseqüència de la pràctica de l'agricultura convencional. Per la qual cosa vindria a ser l'antítesi dels inconvenients adés referits. Sols per a anomenar algunes de les seves característiques podem dir:

- No degrada el terra, ni l'aigua, l'aire...
- Els fruits no tenen residus acumulatius sobre els consumidors.
- Els fruits seran doncs, més sanitosos i contribuiran al restabliment de la salut.
- El consum energètic mínim donat que no usa maquinària pesada ni productes químics que necessiten també de l'energia per a fer possible llur abtenció.

- Respecte les properes generacions se'ls assegura el sòl i el mig ambient. (4)

Així doncs, l'objectiu prioritari de l'agricultura biològica serà alterar mínimament el medi ambient relacionant-lo amb l'ecosistema del lloc concret on es practica.

Practicar agricultura biològica vol dir considerar la planta i el seu medi com un organisme viu capaç de donar vida i salut a través dels seus fruits si se'ls respecten les seves necessitats i els elements indispensables per a una supervivència correcta i equilibrada.

Aquests són:

- "Hidrogen i oxigen, nitrogen, fòsfor i potasi, que constitueixen la matèria orgànica per fotosíntesi. La matèria orgànica cau a terra en forma de fulles, fruits... altres materials orgànics podrits... i forma la capa birosa, la qual representa l'aliment per a dos tipus d'organismes: els fongs i les bactèries. Els excrements d'aquestes bactèries formen: nitrogen, fòsfor, potasi... i humus. aquest humus es barreja amb l'arguila i forma A_1 i una part B que és tot mineral. El nivell A_1 és el nivell clau perquè hi hagi vida al continent donat que no hi podria créixer res sense la seva existència. Això ho podem comprovar en els llocs que han sofert una forta erosió com a conseqüència de l'acció de l'aigua i el vent després de tallar el bosc... o per acció dels mateixos productes químics que han degradat la composició de l'humus estirilitzant-lo, contaminant-lo etc.

Les propietats de A_1 són: porositat (no és compacte, té aire i l'arrel de la planta pot respirar), capacitat de retenció de l'aigua, capacitat de retenció de nutrients: nitrogen, fòsfor, potasi..." (4)

Així com la persona necessita uns aliments adequats d'origen natural i integral per a viure amb salut, la vida de la planta necessita també matèria orgànica, no adobs químics desnaturalitzats.

Continuar parlant d'agricultura biològica penso que és un treball que queda fora de l'abast d'aquest article que simplement ha volgut reflexar algunes de les causes que podien motivar el seu ús a un nivell més general; i més encara, aprofundir l'estudi i perfeccionament de les tècniques conegudes en un intent de fugir, per aquesta vessant, de la manipulació que com productors i consumidors rebem per part de les multinacionals en aquest cas agro-alimentàries i atorgar un cop més a les paraules "qualitat de vida" la dimensió que els pertany.

Eulàlia Solà i Miró

BIBLIOGRAFIA

- (1) Revista USERDA Ed. Edicions d'Ecologia. Barcelona 1977
- (2) Estudi nomogràfic I: "Volver a la tierra" (agricultura biològica y vida en comunidad) Ad. Integral Barcelona, pàgines: 8, 12, 33
- (3) EMBID, Alfredo: Loque aún no les han contado sobre el càncer Ed. Integral, col·lecció Nueva serie. Barcelona 1984 pàgines 36, 44.
- (4) Apunts de la xerrada-col·loqui sobre agricultura biològica que donà N'Andreu Serés a l'Agrupació Cultural "La Femosa".

SOMIAR TRUITES

A l'últim número de LA FEMOSA vaig llegir un article que el mateix que el signava, diu que tal vegada és una utopia. Jo vull anar més lluny, dit article al món accidental és somiar amb truites.

I dic això, perquè el socialisme exposat a l'esmentat escrit, s'apropa massa al socialisme quasi perfecte, i ell sap millor que jo, que dins del que s'anomena "reserva occidental", i que occident vol dir "ocaso" o sigui, per allí on es pont el sol, el socialisme vertader està ferit de mort.

L'Occident està massa ple de coses mediocres i això és molt més perillós que el capitalisme. Mediocritat de polítics, mediocritat de pensament, mediocritat d'empreses (especialment les mal anomenades agràries).

Com vols fer així revolucions amic Felip, si avui comptem amb un exèrcit de mitjanes empreses agràries completament derrotades; i si no, dóna un cop d'ull al teu voltant. Fa 8 anys perquè les peres anaven a 6 peles (equivalien més o menys com avui a 15), les vàrem llençar amb senyal de protesta pel ruïnós que significava per a les nostres economies. Passen 8 anys, les peres van a 8 peles i les pleguem com a "putos".

Fa 10 anys, qui més qui menys, feia projectes d'innovació i planificació a les seves finques, avui tristament, sols es pensa quants anys li manquen a un per a cobrar de la jubilació o provar si et donen per inútil pel mateix fi.

Una revolució no es pot fer amb gent vella, i la joventut s'està allunyant de la pagesia com si es tractés del síndrome del Sida, i proven d'enganxar-se al carro de l'Administració que equival a la droga però legalitzada.

La mitjana empresa agrària, a la qual pertanyo jo mateix, no és capitalista ni proletària, és la mitjana burgesia indecent, que no se'n vol adonar, perquè està lligada per unes cadenes anomenades escriptures, que és poca cosa o sigui menys lliures que un proletari que tan sols té les seves mans, i no diguem del proletarisme oficial del segle XX, amb 80.000 peles al mes, un bolígraf a la mà i encara li queda l'altra per alçar el puny. Aquests últims són els únics que poden dir que el socialisme del món occidental és més que un CLUB, és "la òstia".

Amic Felip tot això que exposo en aquest escrit, no ho faig per a dur-te la contària, ni tampoc voler ofegar les teves il·lusions, que d'alguna manera serien i són les meves però somiar amb truites sols té un perill, que en llevar-se de bon matí et trobis amb els ous aixafats per les mans, no pels punys.

Jomaes

HI HAVIA UNA VEGADA...

Hi havia una vegada, no fa pas massa temps, que a alguna persona se li acudí de posar un nom a l'any 1985. Va transmetre la seva preocupació als alts Organismes Mundials, i de comú acord es va decidir d'anomenar-lo "Any internacional de la JUventut". La notícia va córrer com pólvora, i tots els Estats del món es van trobar amb una preocupació que els anava una mica petita, si pensem que als dirigens els queda moltes vegades massa lluny aquesta etapa de la vida.

Aquest problema no aturà la novetat, que, traspassant les fronteres autonòmiques, on també causà preocupació, va arribar a les entitats i minicipis.

A gairebé tothom li ha caigut del cel aquesta dedicatòria, i a començar a fer coses: Les institucions han creat Comissions especials per a l'Any INTERNACIONAL de la Juventut i ja durant el 1984 van començar a sortir esmentades a la premsa i fotografiades. La majoria d'aquests grups però, estan compostats per homes i dones que passen del 40, que fan una feina més institucional que pràctica.

Les entitats més coneixedores de la psicologia i el pensament dels joves, poc amants de les coses prefabricades, han aprofitat les activitats que ja tenien programades per posar el segell de l'Any Internacional. Hi ha hagut qui una mica més tibet, ha decidit no fer res.

Es aviat per fer balanços perquè encara han de passar uns quans mesos, els de més activitat a nivell juvenil, com

és el començament del curs, però tinc el pressentiment que els resultats no seran pas massa brillants. Els joves conscienciats de la seva condició que, o bé estan posats dins d'algun moviment o bé fan alguna activitat en el seu lleure, estan associats, s'adonant de l'existència de l'AIJ i el considerant una mena de pegat innecessari; els altres, la gran massa silenciosa, porser han sentit parlar de l'AIJ, però, de segur, no els ha creat cap mena d'inquietud nova.

El jove vol ésser creatiu i muntar-se les seves activitats i vivències; no és pas massa amic de les super-estructures: es forma dins el petit grup, essent aquest el millor àmbit per a que es conegui a si mateix i als altres, on fa obertura el món que l'envolta i el que cerca un àmbit de participació a diferents nivells. En definitiva, el grup és el trampolí per esdevenir un ésser social. Amb aquesta premissa, qualsevol cosa que ve de dalt li va gran, no li fa cap servei; per això ja té els pares, que li diuen el que ha de fer de vegades; d'altres vegades li marquen pautes de molt a prop.

Per aquesta banda veiem la poca utilitat de l'AIJ de cara al jove. Però, i la gent gran i les institucions? Quin ressò pot tenir per a ells aquest Any?

Penso que on més efecte pot tenir aquesta celebració és entre la gent gran, que es pot arribar a adonar que ésser jove no és només una etapa que cal passar per a fer-se gran, sinó que és una època amb tota una significació i unes vivències, una etapa en que es poden tenir responsabilitats... en definitiva, un jove és un home o una dona en una etapa més de la vida.

En l'àmbit institucional, l'AIJ pot ajudar a prendre consciència del fet que els joves existeixen i que també paguen impostos. Cal que els municipis petits s'adonin de la necessitat d'una política juvenil i de la creació de regidories de joventut; els pobles grans que ja les posseeixen haurien de fer una gestió pensada més de cara al jove, a les seves mancances de treball, orientació i esbarjo, que en la propaganda que els responsables realitzen de cara a les properes eleccions. Caldria que els programes d'actuació anessin dirigits a pal·liar les deficiències i mancances del sector i que aquests llistats s'elaboressin amb la participació dels mateixos joves.

Tot això són somnis que, com sol ocórrer en els contes de fades, se'n van un cop s'ha acabat la història, que en el nostre cas seria l'arribada del 86.

Però no siguem tan pessimistes i pensem que aquestes comissions de la tercera edat organitzaran quelcom nou i original que no servirà únicament per a cobrir la papereta.

aquest any 85 ha coincidit a nivell estatal amb la creació i elecció del primer Secretariat del "Consejo de la Juventut de España", que ve a omplir el buit que hi havia en aquest camp.

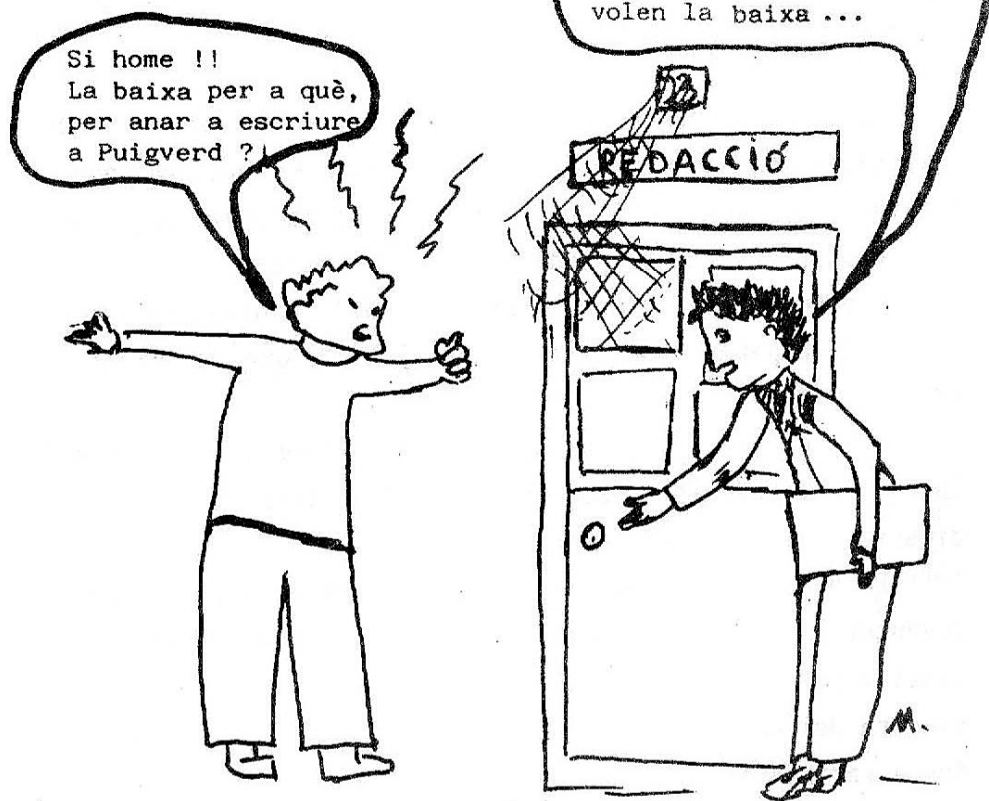
A nivell català, s'ha organitzat "JOventut 85", debat obert que pretén fer escoltar en sentit dels joves en els diversos temes que ens preocupen.

En general, qui més que menys, ha muntat exposicions de joventut, debats, campaments nacionals i internacionals, festivals, i un llarg etc.. A nivell personal, i com a Presidenta del Consell de la Joventut de Lleida, em sentiria força satisfeta si en el curs d'aquest any augmentés l'índex

associatiu juvenil i la preocupació dels joves per a fer coses anés creixent. M'agradaria també que les administracions es decidissin d'una vegada a dur a terme una bona política juvenil. D'aquesta manera, la meva història es faria realitat i l'any 1985 seria realment l'any del jove i, com en els contes, l'aventura no s'acabaria aquí i seria realitat per sempre més. Ve't aquí un gos, ve't aquí un gat, aquest conte s'ha acabat.

Irene Moyoral i Seró

HUMOR

CONEGUEM LA NOSTRA FAUNA

ELS PEIXOS

Les terres de ponent estan travessades per una sèrie de grans rius com l'Ebre, el Segre, el Cinca, les dues Nogueres, la Garona i la Valira. Cal citar també els petits rius, els rierols, embassaments, llacs de muntanya i una gran xarxa de rec. Tota aquesta massa d'aigua, fa possible que a les nostres terres hi hagi molta varietat d'espècies piscícoles. Són nadius, introduïdes, adaptades a tot tipus d'aigües i corrents. Espècies com la truita, típica de les aigües clares, fredes i molt oxigenades, o com la carpa, del curs baix del riu, capaç d'aguantar aigües bastant contaminades.

La família dels salmònids està formada per peixos d'aigües fredes. Tenen la segona aleta dorsal petita i adiposa. La cua és gairebé recta. La truita (*Salmo trutta f. fario*) té l'esquena de color gris fosc, el ventre blanc i els costats gris clar. Duu taques negres i roges pròpies dels salmònids. Viu a la muntanya i a l'alta muntanya, als rius i llacs. Es troba també en alguns embassaments com els de Guingueta, Oliana, Camarasa i Sant Llorenç de Montgai. Al Segre arriba fins a Balaguer i a la Noguera Ribagorçana, pràcticament fins a la desembocadura amb el Segre. En general, podem dir, que la truita és típica de la meitat nord de les nostres terres.

La truita Arc de Sant Martí (*Salmo gairdneri*) és una es-

pècie introduïda, d'origen nordamericà, encara que actualment, ja es cria a les nostres piscifactories.

S'han fet repoblacions d'aquesta espècie en alguns vedats de pesca. El dors és verdós, el ventre blanquinós i els costats verdós clar amb una franja vermellosa o ataronjada. La truita de rierol (*Salvelinus fontinalis*) o truita de font és d'importació, també d'origen nordamericà. S'han vist a la Cerdanya, al llac gran dels llacs de La Pera i al riu de La Llosa També a l'alt Segre. Té el dors verdós amb taques més clares, el ventre rosat i blanquinós i els flancs de color verdós clar amb taques rodones i vermelloses.

Els representants de la família Esocidae tenen el cos fusiforme i allargat. Les aletes dorsal, anal i ventrals estan situades molt enrera. El morro és llarg i aixafat, i la boca grossa amb moltes dents. El lluci (*Esox lucius*), anomenat també lluç de riu i llop de riu, és típic de les aigües europees, i ha estat introduït a la Península Ibèrica. És verdós amb el ventre groguenc. És carnívor, viu a les aigües quietes o amb poc corrent. A les nostres terres el trobarem al Segre, des de l'embassament de Sant Llorenç de Montgai a la desembocadura, i als pantans d'Utxesa i Mequinensa. A Catalunya pot passar dels 16 quilos de pes.

Els Ciprínids viuen als trams mitjos i baixos. Tenen les mandíbules sense dents i una sola aleta dorsal de radis flonjos. La bagra (*Leuciscas cephalus cabeda*). a les meves notes de camp, tinc referències d'aquest peix des de l'embassament de Sant Llorenç Montgai fins a Menàrguens i a la Noguera Ribagorçana. Té el dors verdós, ventre blanquinós i flancs argentats. Pot passar dels 50 cm. de llargada. La Tenca (Tinca tin-

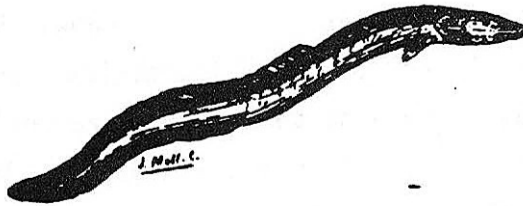
ca) és raríssima a les nostres terres. De tant en tant se'n pesca alguna al pantà de Sant Llorenç de Montgai i als voltants de Balaguer. En algunes basses de rec del Segrià i el Baix Cinca, hi ha tenques. Es de color verd oliva fosc. Els costats tenen un verd més clar i el ventre groguenc o rogenc. Pot passar dels 3 Kg. de pes. La madrilla (*Chondrostoma toxostoma*). Viu al Segre, al Cinca, a la Noguera Ribagorçana, a la Noguera Pallaresa, als pantans de Sant Llorenç de Montgai i Utxesa, al Canal d'Urgell i als petits rius com el corb i el sió. Ha desaparegut d'alguns llocs. Es grisenc amb el ventre blanquinós i els costats groguenc argentats. Té 20 cm. de llargada màxima. El gobi (*Gobio gobio*) viu al l'Estany de Puigcerdà i a l'alt Segre. El dessobre és verdós, el ventre blanc i els costats argentats. Fa 15 cm. de llargada màxima.

Tenim tres espècies de barbs. El barb (*barbus barbus bocagei*) de la conca baixa del Segre. El barb de muntanya (*Barbus meridionalis*) o barb truíter l'he trobat -1979- a la Noguera Ribagorçana als voltants d'Alfarràs. I el barb de Graells (*Barbus meridionalis graellsii*), que segons Joan Nadal i Fortià, es troba al Segre. El Carpí (*Carassius carassius*), anomenat també carassi, peix de bassa, peix vermell, "carpeta" i "peix de colors". Viu als rius i a les basses. Té moltes varietats, tant de color com de forma. Es el típic peix vermell dels estanys dels parcs i jardins o dels aquaris. La varietat comuna és de color verdós, més brillant als costats. La carpa (*Cyprinus carpio*) viu a molts rius, pantans i basses i és molt apreciada pels pescadors. També la trobarem a la xarxa de rec del Canal d'Urgell.

Els representants de la família Cobitidae són peixos llargs. Duen unes barbetes als costats de la boca. Neden molt ràpidament. Dona la sensació de que caminen pel llit del riu. *Cobitis barbatula*, viu a la conca de l'Ebre, a les aigües netes amb fons de grava.

Els peixos de la família Ictaluridae duen quatre parells de barbetes als costats de la grossa boca. No tenen escates. El peix gat (*Ictalurus nebulosus*) o "gaburro". D'origen nordamericà. El trobarem al Segre des de l'embassament de Sant Llorenç de Montgai a la desembocadura, i als pantans d'Utxesa i Mequinensa. El dors és fosc, els flancs més clars i el ventre groc blanquinós.

XAVIER AIXALA I MARTI

ANQUILA

A vegades, a l'estiu,
quan el sol es queda immòbil
al bell mig del firmament
i cau a plom tan lentament
que sembla polsin de brases,
el sento que em regalima cara avall
amb regust de salagror.

POESIA

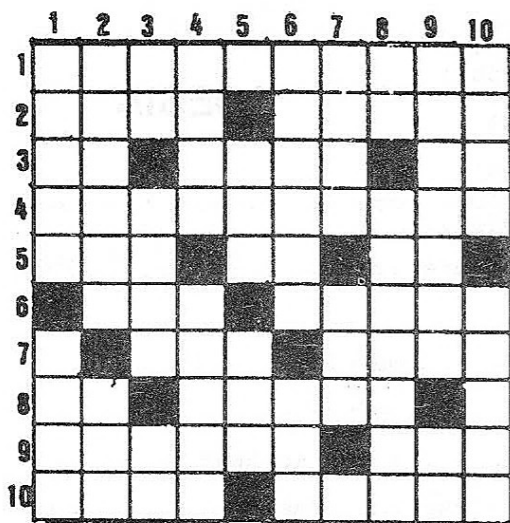
M'eixugo el front amb la mà plana
repassant d'esma tots els fruiters:
m'assec sota el que té la fulla més espessa
recolzant-me, al tronc, sense cap pressa
i, així, fixant la mirada a l'infinit,
deixo lliure el pensament
que pren, poc a poc, volada.

Penso amb la meua pàtria
i amb tantes com la meua oprimides.
Penso en els planys de fam i de por
i en la terrible esgarripança de dolor
de pobles sencers humiliats per la misèria.
Penso en aquell agambollament, inútil,
d'estranyes màquines de matar.

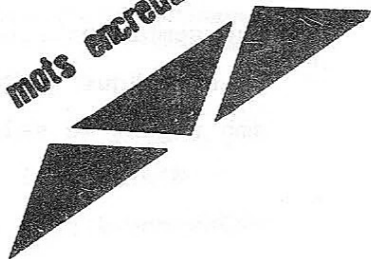
M'estremeixo i m'irrito;
m'adono de la meua migradesa,
i sota l'espessa ombra del perer
em veig impotent, incapaç per a fer res
i em sento redícul i fins i tot mesquí
quan em deixo caure suaument
dins la dolça buidor d'una vecaina.

ENTRETENIMENTS

PER MIQUEL A. NAVARRO

motx encruats

HORITZONTALS:

1- Alcohol monoatòmic que estroba en el plasma. 2- Que narra en vers una acció heroica. Successió de sons que es prodeueixen periodicament. 3- Consonants. Al revés, japonés. Consonants. 4- Acció de dissecar. 5- Al revés, ànec. Sensació que es produeix en l'òrgan de l'oida pel moviment vibratori dels cossos. Al revés, funcionari municipal. 7- Consonant. Al revés, frare. Estima, frega amb els llavis. 8- Noranta nou. Al revés, que està casat dues vegades sense desfer el primer matrimoni. Vocal. 9- Corda gruixuda. Article de terminat plural. 10- Boig. Salicàcia de rames erectes, fulles sedoses i fruits capsulars.

VERTICALS:

1- Ildefons..., urbanista, polític i enginier (1815-76). Nom d'home. 2- Relatiu o pertanyent a la visió, a l'ull o als fenòmens de la llum. Conjunció arcaica. 3- Cinquanta-u. Que està més baix. Entre els egipcis Déu del Sol. 4- Repitició dels sons. Tros de terra sense cultivar. 5- Consonant. Propietat dels cossos per a la qual tendeixen a moure's cap al

centre de la Terra exercint una presi6. Ganes intenses de menjar. 6- Paraula d'origen franc6s, teixit de llana. Fluid aeriforme. 7- Instrument manual. Riu de R6ssia. Vocal. 8- Consonants. Part de l'enc6fal. 9- carruatge p6blic destinat a portar gran quantitat de passatgers. Consonants. 10- Natural de let6nia. Riu de Fran7a.

F	S	O	N	H	E	R	G	E	S
O	R	E	U	Q	U	X	Q	X	H
S	E	A	L	X	T	U	R	I	A
F	T	R	N	O	C	A	I	S	N
I	T	E	L	C	H	N	T	E	O
O	M	I	T	A	O	E	P	G	I
N	A	P	I	L	E	L	N	U	A
Y	S	A	R	U	A	D	I	R	T
A	O	T	E	H	F	E	S	A	O
R	T	A	G	E	R	B	O	L	L

sopa de lletres

Cercant dins d'aquest embolic de lletres, i en totes les direccions, hi trobareu el nom de 10 rius dels Països Catalans

SOLUCIONS

mots encreuats

- 1- Cerdà. Simo. 2- Òptica. Car. 3- L1. Sota. Ra. 4- Ecos. Ermot. 5- S. Res. Fam. 6- Tricot. Gas. 7- Eina. Obi. A. 8- Rt. Cerebel. 9- Omibus. Lz. 10- Leto. Baise.

VERTICALS:

- 1- Colèsterol. 2- Epic. Ritme. 3- Rt. Opin. Nt. 4- Dissecaci6. 5- Aco. So. Eb. 6- Ate. Torup. 7- S. Anf. Besa. 8- Ic. Magib. I. 9- Maroma. Els. 10- Orat. Salze.

HORIZONTALS:

sopa de lletres

R	T	A	G	E	R	B	O	L	L
A	O	T	E	H	F	E	S	A	O
Y	S	A	R	U	A	D	I	R	T
N	A	P	I	L	E	L	N	U	A
O	M	I	T	A	O	E	P	G	I
I	T	E	L	C	H	N	T	E	O
F	T	R	N	O	C	A	I	S	N
S	E	A	L	X	T	U	R	I	A
O	R	E	U	Q	U	X	Q	X	H
F	S	O	N	H	E	R	G	E	S

PENSANT AMB L'ÚLTIM

11 DE SETEMBRE

Des que tenim democràcia o això que en diem democràcia, que la gent que ens hem conservat independent no hem fet més que lamentar-nos del caire que ha pres la política al nostre país. I més de la política en si, el que ens estranya i ens dol és l'actitud o posició de molts polítics. La gent independent no ens sabem avenir de com han canviat els criteris de molts polítics que fins fa quatre dies estaven d'acord amb uns mateixos slogans que tots reivindicàvem.

En entrar a la democràcia van començar a circular una mena de consignes que més o menys deien això: "Ara ja tenim democràcia i totes les nostres reivindicacions s'han d'assolir per la via parlamentària". "En un estat de dret, els polítics són els que han de portar al Parlament la veu del poble". "Els partits polítics amb representació parlamentària són els únics acreditats per a reivindicar les nostres coses" i etc.. No ha fet falta que passessin gaires anys per a adonar-se que dins dels partits s'hi ha congriat una mena de conxorxa que s'ha fet impermeable als sentiments populars i fins i tot a la veu i als sentiments de la base dels propis partits. Ens hem adonat que en lloc d'ésser la base la que porta inquietuds al partit per a que els homes i dones més encimbellats al poder les fagin penetrar al món de la política, que és la cúpula del partit la que tramet a la base les concignes a seguir (pensem només en el cas de l'OTAN)

La gent de base, independents o no, ja s'ha convençut

del tot que els partits els interessa més, molt més, conservar les seves posicions (als ajuntaments, diputacions, parlaments... on hi tenen homes i dones ben col·locats i amb bons sous) que no fer-se ressò de les veus que puguen de baix. Per tot això la base, la gent del poble amb inquietuds, pren cada dia posicions més radicals, i això d'una manera ben conscient ja que creuen que només amb posicions i actituds radicals podran fer sentir la veu de les seves reivindicacions.

Com a nacionalista convençut que sóc, fa anys que cada 11 de Setembre vaig a treure el cap al Fossar de les Moreres. Tret dels anys pre-democràtics que es feien concentracions i manifestacions massives (pensem amb la manifestació de l'any 1977) que les concentracions al Fossar havien decaïgut molt ja que estaven fortament descreditades per tots els partits parlamentaris de llavors i per les causes i consignes que hem apuntat més amunt. Però així com el poble s'ha anat adonant que els partits estan més preocupats per a mantenir els seus escons i anar fent i criant pèl que al Fossar de les Moreres s'hi ha anat notant, en aquests últims anys, un augment en la participació i en una, encara més gran, radicalització en les seves reivindicacions nacionalistes. Enguany tot i que per primera vegada en la història d'aquest país es volia fer una manifestació unitària per a demanar el dret a l'autodeterminació (però que a l'últim només la ven fer els partits menys representatius), al Fossar de les Moreres va estar més concorregut que mai. Aquest fet a més a més de demostrar la radicalització, demostra també la perda de confiança, de la base, als partits polítics que

fins ara havien manipulat el sentiment catalanista de la gent.

Personalment penso que aquesta redicalització dels sectors nacionalistes era previsible des del punt que Convergència (el partit, ai las! que es diu nacionalista) des del Govern de la Generalitat fa una política de pa sucat amb oli, treballant xino xano i guardant la roba més que nadant. Per l'altre costat el PSC (PSC-PSOE) només sap acusar Convergència de tots els mals que pateix el país; mai l'hem sentit queixar-se de la política del Govern de Madrid, i esclar que no!! a Madrid manen els mateixos que manen al seu partit...

No sóc pas partidari de la violència ni dels fets que a última hora van succeir a les Rambles de Barcelona. Crec que d'aquesta manera no s'arregla res, però penso, que si el Govern de Madrid segueix amb la seva tàctica i els partits l'ací no canvien la seva actitud de no escoltar el sentiment de la gent, de la mateixa gent dels seus partits, pot ésser que la cosa prengui un caire mai no sospitat a les nostres actituds.

Adolf Costafreda

